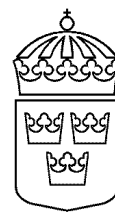

Riksdagens protokoll

1998/99:40

Fredagen den 18 december

Kl. 14.40 – 15.17

Protokoll
1998/99:40

1 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
1998/99:39 1998 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572)
om särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående skrivelse skulle förlängas till *fredagen den 22 januari 1999*.

2 § Statsbudget för budgetåret 1999

*Statsbudget för
budgetåret 1999*

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU10
Statsbudget för budgetåret 1999

Kammaren biföll utskottets hemställan om att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 1 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! Normalt brukar fastställandet av statsbudgeten betraktas som en ren formsak av kammarens ledamöter, angelägna om att snabbt få sjunka in i julefriden. Jag inser att jag bryter mot konvensen, när jag så här i höstriksdagens sista ärende slår an en skiljaktig, kritisk och varnande ton.

Men vi moderater har till finansutskottets betänkande nr 10 fogat ett särskilt yttrande, där vi konstaterar att statsbudgeten för 1999 vilar på felaktiga grunder. Redan när regeringen lade fram budgetpropositionen i oktober stod det klart att den bedömde de ekonomiska utsikterna alltför ljusst. Detta har sedan den borgerliga oppositionen hävdats under höstens budgetarbete här i riksdagen men inte vunnit gehör för.

Sedan utgiftsramarna fastställts medgav regeringen i fredags att den ekonomiska tillväxten inte blir några 3 %, vilket var bedömningen i budgetpropositionen, utan 2,2 %. Vidare erkände regeringen att målet att få ned den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000 inte kommer att nås. Den beräknas nu bli 5,3 % år 2000 och inte komma ned till 4 % ens påföl-

jande år. Erfarenhetsmässigt mer träffsäkra bedömare har samtidigt redovisat prognoser som förutser en betydligt sämre tillväxt och större arbetslöshet än vad regeringen ännu så länge kommit fram till.

Regeringen skyller den väntade avmattningen på den internationella utvecklingen. Men Sveriges ekonomiska problem är i allt väsentligt hemmagjorda. Det framgår av att vi successivt förlorar i välstånd jämfört med andra länder. Regeringen har försummat att utnyttja den tidigare konjunkturförbättringen till att vidta åtgärder mot strukturfelen i Sveriges ekonomi, främst de höga skatterna och regleringarna på arbetsmarknaden. Jämviktsarbetslösheten kan bedömas motsvara den höga nivå som nu råder.

I går bröt de s.k. tillväxtsamtalen samman. Arbetsmarknadens parter kom inte överens. LO kunde inte förmå sig till att mjuka upp de stelheter som hämmar den ekonomiska tillväxten och tillkomsten av nya jobb. Därmed uteblir den tilltänkta draghjälp för regeringen Persson. Enda reaktionen hittills är att en av de båda pratministrarna till nästa år kallat till – ja, just det – överläggningar.

Det är ofrånkomligt att svagare tillväxt och större arbetslöshet leder till lägre statsintäkter och högre statsutgifter, vilket försämrar budgetsaldot. I den statsbudget som nu skall fastställas finns ett överskott på 16 miljarder. Men i går meddelade Ekonomistyrningsverket, som ändå inte hunnit beakta regeringens senaste prognosneddragning, att det i stället blir ett underskott på ca 14 miljarder. Utan att balans någonsin uppnåtts i statsfinanserna börjar nästa år såväl det faktiska som det underliggande budgetunderskottet att öka – tväremot allt regeringens tal om att det nu skall amorteras på statsskulden och att det t.o.m. kan bli pengar över för överföringar till hushållen.

Till betydande del beror försämringen av budgetsaldot på försvagningen av den svenska kronan – den försvagning som statsministern för några dagar sedan på ett för omvärlden utmanande sätt förklarade hade varit bra för Sverige.

Regeringens oförmåga till ledarskap beträffande införandet av euron och det därav följande svenska utanförskapet slår rakt in i statsbudgeten. Och samtidigt som detta konstateras förbereder regeringen ett konvergensprogram till EU som vill ge intryck av att problemet med den svängiga och svaga kronan inte existerar.

Fru talman! Under hösten har varslan stått som spön i backen. Stora företag har beslutat flytta huvudkontor eller forskningsavdelningar utomlands. Det är uppenbart att det nödvändiga strukturella reformarbetet inte kan skjutas på framtiden. Men finansministern har meddelat att några nya förslag inte kommer förrän i vårpropositionen i april, vilket betyder att riksdagen kan fatta beslut tidigast i mitten av juni, dvs. om ett halvår.

Det duger inte! Omläggningen av den ekonomiska politiken måste påbörjas genast, med sikte på både den väntade konjunkturdämpningen och – än viktigare – de strukturella svagheter i den svenska ekonomin. Från moderat håll har vi begärt att regeringen inför riksdagen före juluppehållet skulle redovisa vilka åtgärder den ämnar vidta för att fallet i jobb och välfärd skall bli ännu större. Något sådant besked har inte avhört. Tvärtom har statsråden varit alldeles ovanligt osynliga i kammaren under de senaste dagarnas budgetdebatter.

Däremot läser vi i Dagens Nyheter i dag en artikel, som visar att Sverige styrs av personer som lever i en skenvärld. Rosenröda drömmar blandas med omoget gröna påfund. En parlamentariskt svag socialdemokratisk regering utan idéer om framtiden låter tydligen sin politik bestämmas av uttalat tillväxt- och Europafientliga krafter på marginalen i samhällsdebatten.

Strax skall alltså riksdagen åtskiljas för juluppehållet. Men vårt lands problem finns kvar. Vi lägger en förlorad höst bakom oss. Det mesta tyder på att vi går mot en förlorad vår. Under 1999 kommer behovet av tillväxt- och Europainriktad politik att växa ytterligare. Men Sveriges regering står illa rustad för att ta sig an de utmaningar som nu tornar upp sig.

Det behövs, fru talman, inga fler utredningar, inga fler tillväxtsamtal. Vad som behövs är politiska beslut, ett ledarskap. Om inte regeringen förmår samla sig till handling, tar den på sig ett mycket stort ansvar. Vi i den borgerliga oppositionen kommer under alla omständigheter att driva på för att riva bort hinder för en tillväxt som ger välstånd och nya jobb.
(Applåder)

I detta anförande instämde Mats Odell (kd), Camilla Dahlin-Andersson (fp), Göran Hägglund (kd), Barbro Westerholm (fp), Mikael Odenberg (m), Stig Rindborg (m), Bertil Persson (m), Margit Gennser (m), Liselotte Wågö (m), Inger René (m), Berit Adolfsson (m), Björn Leivik (m), Ola Karlsson (m), Lars Björkman (m), Patrik Norinder (m), Rolf Gunnarsson (m), Anne-Katrine Dunker (m), Per-Richard Molén (m), Ola Sundell (m), Anders Sjölund (m), Olle Lindström (m) och Elizabeth Nyström (m).

Anf. 2 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag höll i all hast på att få det att se ut som om jag också instämde med högerpolitiken.

När jag var ny i riksdagen fick jag ett råd av en gammal ledamot. Han sade: Dina besök i talarstolen skall du göra korta och glesa, särskilt sista dagen.

Det var synd att Lars Tobisson inte var med i den ekonomiska debatt som vi hade för två veckor sedan. Där diskuterade vi många av de här frågorna, och då hade vi gott om tid för en rejäl diskussion.

Carl Bildt utnämnde den 11 december till en svart dag för Sverige. Det var när regeringen presenterade en tillväxt som var mer än dubbelt så hög som inflationen i förening med rekordlåga räntor. Han sade faktiskt så: En svart dag för Sverige.

Om *det* görs till en svart dag för Sverige, vad skall man då använda för färgskala för de dagar då den svenska ekonomin helt kollapsade och räntan var 500 %? Försvinner inte alla våra möjligheter till nyanser om vi på detta vis drar ned rullgardinen fullständigt i den politiska debatten och gör allt nattsvart omkring oss?

I och för sig är det oppositionens uppgift i en demokrati att kritiskt granska regeringen och varna för att det värsta kan inträffa. Vill oppositionen predika pessimism så är den i sin fulla rätt att göra det.

Men trots Lars Tobissons bistra uppsyn och neddragna mungipor är han faktiskt inte särskilt övertygande som pessimismpredikant. För om

läget är så uselt är det ju direkt oansvarigt att lova ut 60 000 miljoner i skattesänkningar år 2000 och mer än 85 000 miljoner i skattesänkningar år 2001.

Moderata riksdagsledamöter har själva erkänt att ert budgetalternativ inte håller. Nästa år får vi en tillväxt som är högre än vi varit vana vid under de senaste åren. Med de åtgärder som har föreslagits i budgetpropositionen och som riksdagen nu ställer sig bakom fortsätter sysselsättningen att öka och arbetslösheten att minska. I vårpropositionen kommer sedan ytterligare förslag som ökar sysselsättningen och stärker ekonomin.

Lars Tobisson talade om Ekonomistyrningsverkets budgetprognos. Jag tror att han vet att det finns en avgörande skillnad mellan Ekonomistyrningsverkets prognos och vad som faktiskt kommer att ske i verkligheten. Att prognosen säger att utgiftstaket överskrids innebär att regeringen kommer att agera så att detta inte sker i verkligheten.

Vi kan jämföra med hur det var i år. Vid ett tillfälle fanns det en prognos om att utgiftstaket skulle brytas igenom med 5 miljarder kronor. Ekonomistyrningsverket bedömer i dag att taket håller. Man tror att det blir en buffert på ungefär 100 miljoner kronor. Finansdepartementets mer aktuella bedömning är att det klaras med en buffert som är minst tio gånger så stor.

Jag kan också glädja Lars Tobisson med att statens inkomster nu ökar snabbare än man räknade med i budgetpropositionen. Inte bara de offentliga finanserna utan också bytesbalansen visar goda överskott. Lars Tobisson kan också, eftersom han talade om att vi successivt skulle ha förlorat i OECD:s välståndsliga, glädja sig åt att vi i själva verket nu har klättrat upp från 18:e plats till 15:e. Allt tyder också på att vi rör oss uppåt även i fortsättningen.

Jag vill alltså önska Lars Tobisson en riktigt god helg, och jag önskar att han i lugn och ro skall få fundera över hur Moderaternas budgetalternativ skall ändras så att det kan bli hållbart. God jul, Lars Tobisson!
(Applåder)

Anf. 3 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist vet ju mycket väl att regeringen vid tiden för den ekonomisk-politiska debatten inte hade lagt fram den prognos som bekräftar vad vi från den borgerliga oppositionen hävdade, nämligen att den uppskattning som gavs i budgetpropositionen var överoptimistisk. Inte heller Ekonomistyrningsverkets prognos hade lämnats in.

Jag frågade nu på sammanträdet med finansutskottet om man inte hade *någon* kommentar till det förhållandet att vi tvärtemot vad som står i våra papper, där det anges att vi går mot ett överskott, går mot ett underskott. Men det är klart, tiden var ju knapp här.

Det som är ännu mer allvarligt är ju att vi inte har fått något som helst besked från regeringen när det gäller vad man avser att göra annat än att vi får vänta till vårpropositionen i april. Det tycker jag är anmärkningsvärt.

Nu skickas Jan Bergqvist upp för att lägga locket på. Men Jan Bergqvist har som finansutskottets ordförande medverkat till att budgeten på sätt och vis blivit ett falsifikat, något som inte motsvarar verkligheten. Vi fick inte någon kommentar till att det aldrig blir något överskott, till att

underskottet börjar växa nästa år och till att arbetslösheten inte på utsatt tid når ned till 4 %.

Det tycker jag att Jan Bergqvist skall få fundera på över julen. Jag lovar att jag skall fundera på mitt håll. Sedan möts vi efter nyår med en ordentlig kraftmätning om hur politiken skall läggas upp. Vi väntar inte tills regeringen presenterar sina förslag i vårpropositionen i april.

Anf. 4 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Gärna det, Lars Tobisson! Lars Tobisson för här resone-mangent som om han inte hade lyssnat på eller kände till den diskussion som vi hade i den ekonomiska debatten för två veckor sedan. Om man läser i finansutskottets betänkande ser man att vi gör bedömningen att det grovt räknat handlar om en tillväxt som blir någon halv procent lägre i förhållande till budgetpropositionen. Detta är alltså ingen nyhet. Det här hade vi uppe i våra diskussioner i utskottet. Det finns redovisat i betänkandet. Det var en central del i den debatt som fördes från olika håll.

Sedan är det så lyckligt att den internationella försvagning som sker framför allt påverkar exportsidan i Sverige. Effekterna på de offentliga finanserna blir inte lika direkta som om det hade varit t.ex. en försvagning av den privata konsumtionen. Den privata konsumtionen utvecklas stabilt och bra för närvarande.

När det gäller Ekonomistyrningsverkets prognos bör det understrykas att det inte är fråga om en ekonomisk-politisk prognos på vanligt sätt utan till stora delar en mekanisk framräkning utifrån vissa speciella antaganden.

Jag minns ju hur Riksrevisionsverkets generaldirektör inför utskottet förde en diskussion omkring huruvida man över huvud taget skulle kalla detta för en prognos eller om man skulle använda ett annat uttryck för att markera att resultatet av det här blir väldigt beroende av mekaniska framräkningar på de antaganden man gör.

Vi kan t.ex. ta kronans kurs. Man utgår från vad kronans kurs var vid ett visst datum. Sedan räknar man som om kronans kurs blir exakt densamma över hela det kommande året. Det är klart att det finns ett antal sådana orealistiska antaganden. Det här är visserligen ett material som vi använder oss av, men vi kan inte ta slutresultatet för givet. Man skall inte övertolka detta.

Anf. 5 LARS TOBISSON (m) replik:

Fru talman! Jag beklagar att jag skall behöva förlänga den här debatten. Jag sade ju att vi kan komma igen efter nyår. Men Jan Bergqvist är så förtvivlad i sina ansträngningar att ställa allt till rätta att han använder sig av argument som definitivt inte håller.

När vi nu har fått en nedjustering av tillväxtprognosen så rör det sig inte om en halv procent – från 3,0 % till 2,2 %. Observera dessutom att det samtidigt avges prognoser av andra bedömare som brukar träffa mer rätt, t.ex. Industriförbundet som ligger på 1,5 %. Jag är övertygad om att detta bara är en process som har börjat med den nedrevidering som vi vet brukar komma steg för steg från regeringens sida.

Detta är inte någon mekanisk framräkning som det presenteras som – tvärtom. Om man skall säga någonting om Ekonomistyrningsverkets prognoser är det väl att Ekonomistyrningsverket inte har kunnat ta hän-

syn till den neddragning som regeringen har gjort. Så om den skulle göras efter det att den informationen har tillkommit skulle det se ännu sämre ut.

När Jan Bergqvist säger att kronans kurs bestämmer så mycket av detta, är det faktiskt så att kronan är sämre nu än vad den var när man gjorde den här kalkylen. Det finns alltså all anledning för Jan Bergqvist och socialdemokraterna att gå hem till regeringen och tala med den om saken och att ni tänker över detta under helgerna, så att vi snabbt får besked om vad som skall göras för att möta aktuella hot mot tillväxten och jobben, men framför allt för att lägga grunden för den omläggning av politiken som krävs för att vi långsiktigt skall få en bättre ekonomi i landet.

Anf. 6 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag känner igen den här diskussionen. Den har vi haft i princip varje höst. Och vi har haft den tidigare i år när det gäller prognosen om att utgiftstaket skulle brytas igenom med 5 miljarder kronor. Nu kan vi se hur det kommer att bli. Och den mest aktuella och korrekta bedömningen för närvarande är att det inte blir något sådant överskridande över huvud taget utan att det blir en god buffert som är minst tio gånger så stor som Ekonomistyrningsverket räknar med i sin senaste bedömning.

Anf. 7 CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag hade inte tänkt att lägga mig i detta, men Jan Bergqvist drog in mig i detta.

Förra fredagen var en svart dag. Framför allt var det en svart dag för socialdemokratin, men det riskerar ju att bli en svart dag för Sverige i dess helhet.

Det finns inget politiskt löfte och inget politiskt mål som har varit så viktigt, så centralt och så omtalat under senare år som målet att den öppna arbetslösheten skulle halveras – den skulle ned till 4 % år 2000. Jan Bergqvist har sagt det, och det finns inte en socialdemokratisk valarbetare som inte har sagt det. Det finns inte ett torg i Sverige där inte detta har sagts. Och i fredags kastade regeringen in handduken. Och det var inte bara någon liten decimal som det handlade om – att det skulle bli en närmiss på målet. Nej, prognosen för den öppna arbetslösheten till år 2000 räknades upp med en tredjedel, och regeringen försökte smyga ut beskedet till allmänheten.

Vi kan tala om tillväxt, vi kan tala om budgetprognoser, och vi kan tala om kronkurs, men ytterst handlar det om jobben för människorna, och det är jobben som är grunden för välfärden. Och om man misslyckas så grovt med ett mål som har varit så viktigt, då borde man själv inse att det är en svart dag. Att socialdemokraten Jan Bergqvist inte inser hur svart det är när regeringen kastar in handduken i en så viktig fråga som jobben är väl svart inte minst det.

Med dessa ord i all vänlighet: God jul, Jan Bergqvist, och god jul ni tomma bänkar därborta i hörnet.

Anf. 8 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Om en sådan här prognos som presenterades den 11 december presenterats under den tid då Carl Bildt var statsminister hade det varit klang och jubel i gamla Sverige.

Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Man skall alltid akta sig för plakatpolitik – att bara bära runt blå skyltar och gå i demonstrationståg. Fru talman! Även här i kammaren tror jag att man skall akta sig för det. Vi har en budgetprocess. Man kan ha synpunkter på den processen, men vi har den. Om man skulle börja bryta sönder den processen och säga att man skall börja budgetprocessen på nytt någon vecka efter att man har antagit statsbudgeten, då skulle vi få en väldigt instabil budgetprocess.

Det är något märkligt att höra företrädare för det parti – Moderata samlingspartiet – som har talat om vikten av stabilitet och en stram budgetprocess här i kammaren på riksdagens sista dag stå och tala om att vi borde riva upp hela processen, ha en rullande budget och besluta lite då och då. Det skulle verkligen skapa instabilitet för alla marknader, löntagare, företag och fackliga organisationer. Det vore en olycklig politik.

Det som man brådstörtat vill ha fram är ett åtagande om att kraftigt sänka alla skatter och riva upp arbetsrätten. Sänkt skatt är ingen patentmedicin för tillväxt. Det är den ekonomiska kunskapen överens om. Det vet Sveriges löntagare och företagare. Att riva upp arbetsrätten vore att rycka undan grunden för de samtal som förs mellan arbetsmarknadens parter. Det vore en fientlig handling för de samtal som förs med stor möda. Det vore olyckligt för tillväxten.

Lars Tobisson sade att regeringen stöder sig på tillväxtfientliga partier. Jag kan tala för Vänsterpartiet. Vi är för ett samhälle med fler i arbete, fler arbetade timmar, fler sysselsatta och en ökad produktion. Det betyder en uthållig tillväxt. Det är oerhört viktigt. Jag tror nog att Lars Tobisson är för tillväxt. Men att vara för någonting betyder inte att man klarar av det. Det betyder bara att man har en vilja. Och ni har hittills misslyckats då ni satt vid makten. Ni kanske hade otur. Men, som någon sade tidigare: Varför välja företrädare som alltid har otur.

Fru talman! Det är nu dags att fatta det slutliga beslutet och skapa stabilitet. Det är vad vi nu har. Vi kan läsa det i Dagens Nyheter. Vi har en långsiktig, stabil parlamentarisk majoritet för tillväxt för hela mandatperioden. Det är ju bra. Låt oss utnyttja den. Det är slut med krispaketet, Lars Tobisson. På Lars Tobissons tid hade vi alltid krispaketet. Vi behöver varken krispaketet eller blå löftesballonger. Väljarna är ganska nöjda med det som vi har just nu. Det sade jag i finansdebatten. Det är kanske ett litet rött paket med gröna snören. Men det är mycket bättre att ha den stabiliteten än blå löftesballonger och blå plakatpolitik på kammarens sista dag. Vi har möjligheter att nu åstadkomma en tillväxt. Det stora med den nya budgetpropositionen är att vi anger ett tillväxtmål för fler sysselsatta – för ökad sysselsättning. Vi har ju nu på er begäran, kan vi kanske säga om vi skall vara vänliga, inte bara ett mål att ta ned öppna arbetslösheten utan ett mål att få upp sysselsättningen. Varför inte vara lite positiv någon gång i livet, i alla fall vid jultid? Det var väl ett steg i rätt riktning i alla fall?

God jul, Lars Tobisson! Det finns några glädjeämnen i livet, t.ex. små röda paket med gröna snören. Vi går mot tillväxt. Vi skall klara det. Vi har några år på oss – en hel mandatperiod.

(Applåder)

Anf. 10 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Gott folk! Jag har inte tyckt att det här har varit någon spontanitetens högborg sedan jag hamnade här. Men Tobisson har i alla fall bidragit med att i viss utsträckning rucka på mina illusioner. Jag blev inkryssad här mer eller mindre mot min vilja. Och som gammal vänsterpartist vacklar jag ibland i tilltro till den gode finansministern Åsbrink. Men varje gång jag hör Tobisson försvinner alla tvivel.

Så här några dagar före jul vet ni väl, om ni inte är helt senildementa, att på julafton så knackar det på alla dörrar i Sveriges land och så står det en lite skäggig figur med luva där utanför. Vet Lars Tobisson vad hans första fråga är? Finns det några snälla barn, frågar han. Och handen på hjärtat, och det sitter ändå till vänster, vad svarar Lars Tobisson då?

Nu är ju tomten snäll, så även en klapp lär väl ligga under granen och vänta på Lars Tobisson.

Jag är inte så bra på räknenssarnas alla prognoserier och sådant, men Tobisson, skillnaden mellan oss i majoriteten och er i Björnligan är att er gröt inte bara är sur. Den saknar också mandel. Tack!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Kammaren biföll utskottets hemställan.

3 § Avslutning

Anf. 11 TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! När vi – den nyvalda riksdagen – möttes för första gången vid uppropet den 5 oktober förutspådde jag att 1998/1999 års riksmöte skulle kräva alldeles särskilda insatser av oss, inte minst på grund av den nya budgetprocessen.

Så har det också blivit. Men vi kan i dag, när vi faktiskt är färdiga betydligt tidigare än vi hoppades på, konstatera att vi med gemensamma och engagerade krafter, från både ledamöter och riksdagens personal, har lyckats genomföra höstens arbete i utskott och i denna kammare med gott resultat. Det kunde ske, inte minst genom att vi i mycket god tid hade planerat – och pekat på effekterna i utskottens och kammarens arbete – för olika utfall i och med höstens val, även de mest krävande vad gäller riksdagens möjligheter att på extremt kort tid genomföra budgetarbetet.

Nu blir en av uppgifterna för den nyligen tillsatta riksdagskommittén att direkt efter juluppehållet starta utvärderingen av hur budgetprocessen har fungerat, också efter ett val, och att föreslå de förändringar som kan

bli nödvändiga. Också våra erfarenheter av olika alternativ för regler i kammardebatterna, som vi har prövat de senaste åren, kommer att utvärderas i mina överläggningar med gruppledarna.

Höstens arbete har också i hög grad dominerats av det faktum att så många av oss är nya som riksdagsledamöter och att kanske ännu fler finns på nya uppdrag inom våra hus. Det har inneburit mycket stora förändringar, ibland påfrestande och krävande, som har ställt hårda krav på flexibilitet och konstruktivitet, på vilja att anta utmaningar, att lära sig och att utvecklas. Det inrymmer naturligtvis också goda möjligheter till nytänkande och kreativitet.

Som talman ser jag er. Jag har bättre förutsättningar än de flesta att följa vad som sker och vad som sägs i denna kammare. Och jag vill gärna säga i dag att det har varit spännande, stimulerande och mycket glädjande att ta del av de goda insatser som de nya – och ibland också unga – har bidragit med i kammardebatterna.

Från mitt perspektiv som riksdagens ålderspresident kan jag konstatera att den hämsko av tillbakadragenhet som tyngde tidigare generationer av nya ledamöter, på grund av den äldre omgivningens tryck, i dag är ett minne blott. I dag förutsätts nya och unga ge sitt bidrag och ta sitt ansvar utifrån sina speciella erfarenheter från första stund – och det har ni gjort med den äran!

Det har också varit roligt att se hur kammarens mer erfarna ledamöter prövat nya uppgifter och samtidigt både klokt och omtänksamt stöttat nya ledamöter. Jag har med uppskattning lagt märke till en mer öppen, lyssnande och diskuterande ton i debatterna.

Vi har också fått än mer engagerade och intresseväckande frågestunder, där frågor från nya ledamöter på ett utvecklande sätt har varvats med inlägg från ledamöter med längre riksdagserfarenhet.

Ni kan nu alla ta julledigt med gott samvete efter väl förrättat värv under en ovanligt arbetsam höst.

Jag vill också ta detta tillfälle i akt för att varmt tacka Peter Eriksson, som kommer att lämna riksdagen i och med årsskiftet för att bli kommunalråd hemma i Kalix. Peter Eriksson har varit riksdagsledamot sedan valet 1994 och har arbetat inom EU-nämnden, konstitutionsutskottet och, efter valet, i finansutskottet där han varit riksdagsgruppens ekonomiske talesman och deltagit i förhandlingarna med regeringen. Peter Eriksson har gjort sig känd som en aktiv, flitig och engagerad debattör. Vi önskar dig nu framgång i ditt nya viktiga uppdrag.

Ärade ledamöter! Det är nu dags att sätta punkt också för denna hösts arbete. Varmt tack till er alla för goda och engagerade insatser i folkstyrets tjänst. Tack också till de vice talmännen, till gruppledarna för stimulerande och utvecklande samarbete, till kammarsekreterarna och kvittningsmännen och till riksdagens personal. Jag önskar er alla en skön och avkopplande helg och – inför det nya årtusendet – också ett gott nytt 1999.

(Applåder)

Prot. 1998/99:40
18 december

4 § Kammaren åtskildes kl. 15.17.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

1 § Hänvisning av ärende till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
2 § Statsbudget för budgetåret 1999.....	1
Finansutskottets betänkande 1998/99:FiU10.....	1
Anf. 1 LARS TOBISSON (m)	1
Anf. 2 JAN BERGQVIST (s).....	3
Anf. 3 LARS TOBISSON (m) replik	4
Anf. 4 JAN BERGQVIST (s) replik.....	5
Anf. 5 LARS TOBISSON (m) replik	5
Anf. 6 JAN BERGQVIST (s) replik.....	6
Anf. 7 CARL BILDT (m).....	6
Anf. 8 JAN BERGQVIST (s) replik.....	7
Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v)	7
Anf. 10 LENNART VÄRMBY (v).....	8
Beslut	8
3 § Avslutning.....	8
Anf. 11 TALMANNEN.....	8
4 § Kammaren åtskildes kl. 15.17.....	10